

به نام خداوند جان و خرد

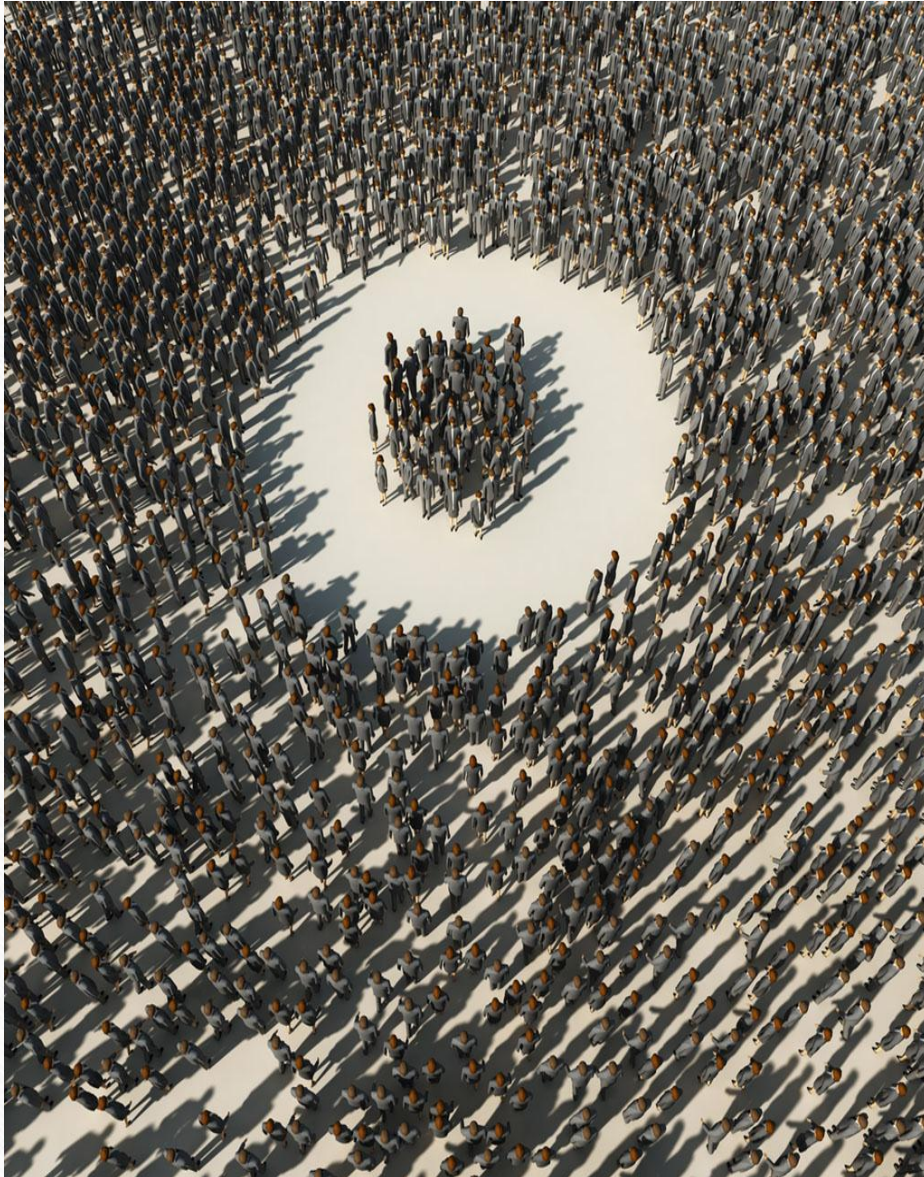
تغییر نقش ها و افت عملکرد اجتماعی در سالمندی

میترا حبیب الله پور ندا عسگریان

دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری سالمندی

پاییز ۱۳۹۵

نقش و نقش اجتماعی

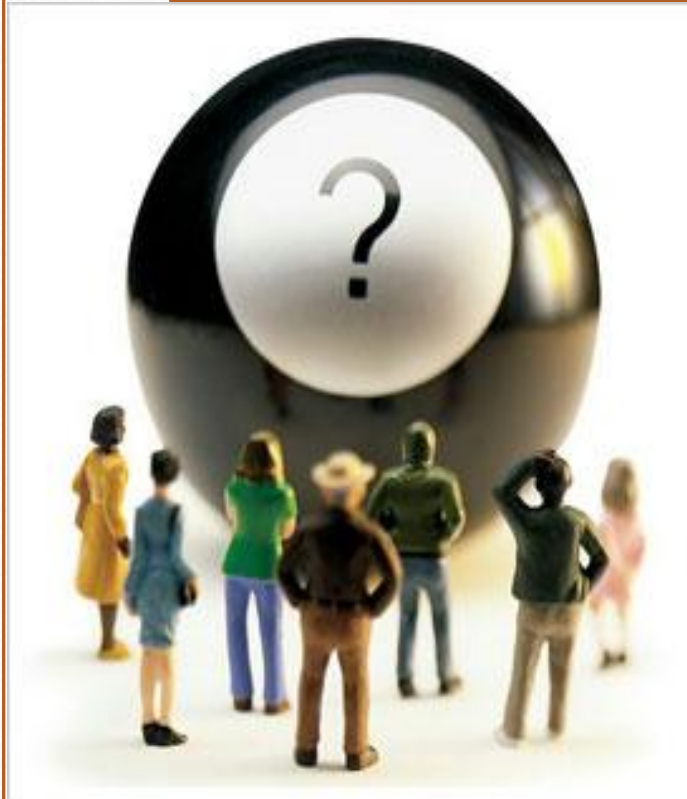
- رفتار مورد انتظار دیگران در جایگاه احراز شده از فرد
- بخشی از فرآیند اجتماعی شدن
- پذیرش آن توسط فرد

جامعه پذیری = یادگیری نقش‌های اجتماعی

- دو وجه آموختن یک نقش
- یادگیری انجام دادن وظایف و تکالیف نقش و ادعای امتیازات و حقوق مرتبط با آن
- کسب نگرش‌ها، احساسات و انتظارات متناسب با نقش

انواع نقش‌ها

- نقش‌های محول (Assigned)
 - ✓ جنس، سن، نژاد یا سایر ویژگی‌ها
 - ✓ نقش‌های محقق (Achieved)
 - ✓ انتخاب و تلاش فردی

ارتباط شخصیت با نقش

- شخصیت

- ترکیب و تلفیق نقش‌های فرد در مناسبات اجتماعی

- ارتباط متقابل نقش و شخصیت

نقش و سالمندی

- نقش ها = انتظارات اجتماعی
- توسعه نقش های خانوادگی ← وابستگی ها و تعلقات عاطفی و ارتباطات جدید
- پدربزرگ و مادربزرگ بودن
- تغییر نقش ها در یک تلاش
 - ادامه احتیاجات پیری
 - ارتباطات مراقبتی
 - برخی انواع شناخت
 - تأثیر لذت و عدم وابستگی

مهیای پذیرش نقش جدید در سالمندان

- توانایی های جسمی
- توانایی های ذهنی و روحی
- شرایط و موقعیت های اجتماعی و محیطی
- ویژگی های فردی : سن، جنس، تحصیلات، نژاد، طبقه اجتماعی

تغییرات در نقش ها و روابط خانوادگی

- فرزند داری
- کاهش نقش فرزند داری
- تغییر در کارآیی
- آیا لزوماً "منفی است؟"

نوه داری

- تربیت بیش از ۴.۵ میلیون فرزند توسط پدربزرگ و مادربزرگ
- مسئولیت مراقبت و نگه داری یک چهارم فرزندان زیر ۵ سال = پدربزرگ و مادربزرگ
- اعتیاد به مواد مخدر
- بارداری نوجوانان
- نیاز همراهی و راهنمایی

از دست دادن همسر

- ۶۰ درصد زنان سالمند ایرانی = بدون همسر
- زنان
- تنگنای اقتصادی
- استقلال شخصیتی وابسته به دستاوردهای فرزندان
- سرکوب نیازهای جنسی

ازدواج مجدد

□ موفق شدن فرد سالمند در نقش تازه ازدواج کرده ها:

- درک یکدیگر
- تطابق با نقش های پیری
- موافقت افراد مراقبت کننده
- درک معنی زندگی با آسایش

نقش حمایتی

- همسر، نوه یا اعضای دیگر خانواده

- همسایگان

- ساکنین آپارتمان مجاور

تغییر نقش سلامت جسمی

<http://salamat.life>

نقش فعالیت بدنی بر سلامت سالمندان
سلامت رات لایف

- ناتوانی های جسمی

- تفاوت درجه و شدت

- وابسته به سبک زندگی

نقش استقلال فردی

- وابستگی جسمی
- وابستگی اقتصادی
- مداخله:
- ✓ بهره جستن از فناوری های نوین
- ✓ استفاده از وسایل توان بخشی
- ✓ مناسب سازی محیط
- ✓ تأمین اجتماعی
- ✓ مشکلات جسمی

بازنشستگی

- اختیاری
- اجباری
- به علت از کار افتادگی

مراحل بازنشستگی (رابرت اجلی)

- دور
- نزدیک
- ماه عسل
- نارضایتی
- آشنایی دوباره
- تثبیت
- نهایی

عوامل مؤثر بر رضایت فرد از بازنشستگی

• Rosenkotter:

❖ تغییر در:

- نقش های فردی
- الگوی ارتباطات
- عزت نفس
- گروه های حمایتی
- ساختار و سبک زندگی

جنبه های منفی بازنشستگی

❑ بزرگ ترین چالش بازنشستگی

- حفظ خودکفایی
- بهره وری
- خلاقیت و رضایت اجتماعی
- افت نشانه های جسمی و روانی سلامت عمومی
- از دست دادن تعادل و اعتبار شغلی و اختلال در ارتباط

جنبه های منفی بازنشستگی

- تنهایی و ایزوله اجتماعی
- بروز یا تشدید خلاء عاطفی
- منزلت اجتماعی ناکافی
- عدم تأمین هزینه های زندگی
- دگرگونی منزلت اجتماعی فرد بازنشسته در خانواده

جنبه های مثبت بازنشستگی

- ترک بازار کار
- جایگزینی جوانان
- یافتن فرصت

تجارب پرستاران بازنشسته از بازنشستگی

❖ در مطالعه منیر نوبهار ۱۳۹۱

- شوک و ناباوری: آموزش ناکافی- شرایط کار نامناسب قبل از بازنشستگی- مواجهه با تنگناهای اقتصادی
- جدایی سخت از شغل: تحمل فشارها به دنبال از دست دادن شغل، سختی جدا شدن از بیماران، همکاران و دوستان
- درماندگی: تحلیل توان جسمی- خلاء عاطفی- منزلت اجتماعی ناکافی - استیصال معیشتی

تشخیص پرستاری در ارتباط با تغییر نقش ها در سالمندی

- اختلال عملکرد در رابطه با غم و اندوه
- اختلال در تعاملات اجتماعی
- فرآیندهای خانواده منقطع

اختلال عملکرد در رابطه با غم و اندوه

- ایجاد رابطه اعتمادآمیز

- تشویق سالمند به بیان احساساتش در رابطه با تغییر یا از دست دادن نقش

- بررسی منبع و علت غم و اندوه

- تشخیص منابع حمایتی

اختلال در تعاملات اجتماعی

- ارزیابی دلیل و یا دلایل انزوای اجتماعی
- ترویج تعامل و ارتباطات اجتماعی
- صرف زمان زیاد برای فرد جدا شده از تعاملات اجتماعی
- افزایش ارجاع

فرآیندهای خانواده منقطع

- ارزیابی اثرات متقابل میان افراد مسن و خانواده های آنان
- تشویق اعضای خانواده به بیان احساسات
- کمک به اعضای خانواده جهت شناسایی نقاط قوت شخص و خانواده
- تشویق اعضای خانواده به بازدید منظم
- تشویق اعضای خانواده جهت کمک به مراقبت از سالمند
- کمک به اعضای خانواده در شناسایی عوامل ایجادکننده اختلال در تعاملات اجتماعی
- کشف منابع حمایتی

منابع

- مروری بر بهداشت سالمندی، محبت محسنی و همکاران، کرمان، ایستا، ۱۳۹۴
- پرستاری سالمندان، جین فارل، ترجمه نینا ممیشی، رویان، چاپ اول، زمستان ۱۳۷۵
- پرستاری سالمندی. احمدعلی اسدی نوقابی. تهران. جامعه نگر. چاپ اول. ۱۳۹۳
- روحانی، ح. گرمارودی، غ. اعظم، ک. توکلی قوچانی، ح. راعی، م. نظرات اعضای کانون های بازنشستگی کارگری شهر تهران درباره نیاز به مراکز نگه داری روزانه سالمندان (۱۳۹۱). ماهنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه- سال هفدهم، شماره یازدهم، بهمن ۱۳۹۲. ۷۲۳-۷۳۷
- علی عابدی، ح. محمدی، م. پاک نژاد، ف. وضعیت زندگی روزمره به دنبال بازنشستگی در اصفهان ۱۳۷۹. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد. دوره سوم. شماره ۴. زمستان ۱۳۸۰. ۱-۸.
- محمدغفاری، ح. عاقلی، ل. بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت و بازنشستگی زنان مسن در بازار کار: مطالعه موردی شهر تهران. مطالعات زنان. سال ۹. شماره ۱. بهار ۱۳۹۰. ۳۳-۵۴
- محقق کمال، ح. سجادی، ح. زارع، ح. بیگلریان، ا. بررسی نیازهای سلامتی سالمندان مستمری بگیر سازمان تأمین اجتماعی و بازنشستگی کشوری. سالمند. سال سوم، شماره هفتم، بهار ۱۳۸۷. ۸-۱۵.
- گل پرور، م. بزرگمهری، خ. کاظمی، م. رابطه ترکیبی مؤلفه های نشانگان بازنشستگی با نشانه های سلامت عمومی در سالمندان بازنشسته. سالمند. سال ششم. شماره بیستم. تابستان ۱۳۹۰. ۱۵-۲۵.
- نوبهار، م. احمدی، ف. الحانی، ف. فلاحی خشکناپ، م. چالش های موجود در انتقال به بازنشستگی از دیدگاه پرستاران بازنشسته: شوک و ناباوری. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت/سال ۱/شماره ۲/ تابستان ۱۳۹۱. ۱۱۲-۱۲۲.
- نوبهار، م. احمدی، ف. الحانی، ف. فلاحی خشکناپ، م. سازگاری با بازنشستگی: يك مطالعه مروری. روان پرستاری دوره ۱ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۲. ۳۸-۵۳.
- کیانپور قهفرخی، ف. هومن، ف. ایزدی مزیدی، س. احمدی، و. رابطه بین ویژگی های جمعیت شناختی و رضایت از بازنشستگی در سالمندان بازنشسته. سالمند. سال ششم. شماره بیست و یکم. پاییز ۱۳۹۰. ۴۰-۴۸.